

Iz življenja DU Ljubljana — Moste

Društvo upokojencev Ljubljana-Moste je pripravilo za svoje člane in njihove svojce zanimive izlete, ki bodo popestrjeni z ogledi kulturno-zgodovinskih spomenikov, naravnih lepot in krajev. Pri vsakem izletu boste našli nekaj, kar vas bo pritegnilo in zanimalo.

Odhod bo, kot je že v navadi, vedno izpred stavbe občinske skupščine Ljubljana-Moste, in sicer predvidoma ob četrtkih.

19. julija smo organizirali izlet v kraje, ki so pomembni za našo zgodovino in političnem in narodnoosvobodilnem boju. Pot nas je vodila skozi Maribor po dolini Drave, na Duh nad Ostrim vrhom, kjer smo si ogledali spomenik Djuru Djakoviću in Nikoli Hečimoviću. Šli smo do Lo-

vrenca na Pohorju ter dalje do kraja legendarnega boja Pohorskega bataljona, na Osankarico, kjer smo se poklonili spomenu junakov osvobodilnega boja slovenskega naroda.

16. avgusta je izlet potekal takole: Iz Ljubljane v Ribnico (ogled muzeja), nato v Kočevje

(spet ogled muzeja NOB) in Črnomelj, središče Bele krajine in zibelke partizanstva. Kosilo je bilo na Veselici, nato ogled Treh far in obisk trgovine Beti. Povratek prek Gorjancev in Novega mesta v Ljubljano.

6. septembra načrtujemo izlet v planine, in sicer: Kranjska gora, Vrščic, izvir Soče, Bovec, Kobarid (kosilo) in ogled Kostanjevca, nato pa skozi Idrijo v Ljubljano.

20. septembra pa bomo, če bo šlo vse po sreči, potovali v sosed-

njo Avstrijo: v Lipnico, Št. Andraž, Velikovec in prek Jezerškega nazaj v Ljubljano.

4. oktobra — med trgatvijo — vas bomo popeljali v Kostanjevico (ogled Lanjutove slikarske zbirke ter *Forme vive* — leseni kipi) in v Brestanico, kjer bo kosilo in po možnosti še nakup grozdja. Vračali se bomo v Ljubljano prek Kozjanskega, Šentjurja pri Celju (rojstna hiša skladateljev Ipavcev) in Celja v Ljubljano.

Od 8. do 13. oktobra bomo praznovali teden upokojencev v naši občini. V tem tednu bomo obiskali razna podjetja in spoznali njih napredek od takrat, ko smo zapustili delovna mesta. Obiskali bomo naše starejše člane na njihovih domovih in pripravili z njimi tovariško srečanje; mislimo na člane, starejše kot 80 let, ki se društvenega življenja ne udeležujejo več tako aktivno. Za zaključek tedna bo v dvorani kina Triglav akademija. Zaradi njenega pestrega programa vas nanjo še posebej opozarjamo.

V ta čas se vključujejo tudi občni zbori — našega društva upokojencev Moste kot tudi občni zbor zveze društev upokojencev Moste.

6. novembra je določen izlet v neznan. Upamo, da bo ta izlet višek. Popeljali vas bomo v kraje, ki jih redkokoli obišče, so pa polni zanimivosti.

4. decembra bomo za zaključek letošnjih izletov potovali v Novo Gorico, nato pa naredili še skok v staro Gorico. Kosilo bo v slovenski gostilni v okolici Gorice.

Pridite, pridružite se našim izletom in društvenemu življenju, ne bo vam žal.

Izvršni odbor društva upokojencev Ljubljana-Moste

UŽALJENOST — Foto Dušan Gerlica

● KOLINSKA V MEDNARODNEM LETU OTROKA OTROŠKO VARSTVO IN TOVARNA

Žena-delavka, ki postane mati, je deležna posebnega varstva, vendar premogokrat bolj deklarativno. Vedno se računa, da bo zaradi otroka veliko odsotna. Ko ga že ima, dostikrat ne ve, kako bi si uredila primerno varstvo. Če otrok ni ustrezno nameščen in ni deležen primerne vzgoje in varstva, je mati ves čas nezbrana pri delu in tako je ekonomski učinek tega slab. Kolinska je tovarna, kjer so več kot polovica vseh zaposlenih ženske.

Vendar moramo reči, da je odnos družbenopolitičnih organov in samoupravnih organov v Kolinski do zgoraj prikazanega problema otroškega varstva ravno nasproten. Politika vseh organov je bila namreč že do leta 1970 usmerjena v reševanje problema preamajnih zmogljivosti vzgojno-varstvenih zavodov v Ljubljani. Prvotno je reševanje potekalo v smeri iskanja prostih mest prek sofinanciranja nove gradnje ali prizidka VVZ, in to čim bližje tovarni. Prva taka gradnja je bila enota Selo pri vzgojno-varstvenem zavodu Angelce Očepek v Mostah. V njem je zagotovljenih 30 mest za otroke delavcev Kolinske. Teh 30 mest se računa tako, da se tisti, ki so sprejeti, všteto v skupno število, vsako leto pa nekaj otrok odide iz predšolskih skupin in na njihova mesta sprejmejo nove otroke družin iz Kolinske.

V mesecu maju vsako leto opravijo teste za otroke malih šol in tako lahko ugotovijo, koliko prostih mest za predšolske otroke je na voljo za tisto šolsko leto. V maju in juniju obravnavajo komisije tudi vse prošnje za sprejem v njihov VVZ. Na enak način je Kolinska potrdila na Viču v VVZ Malči Beličeve 15 mest za predšolske otroke njenih delavcev. V letu 1978 pa je bil podpisan samoupravni sporazum o sofinanciranju gradnje enote v Ulici Bratov Učakar niz E — III. — IX. pri VVZ Koseze za 3 mesta.

Vedeti moramo, da družine želijo zagotoviti prosta mesta za svoje otroke v strokovnih vzgojno-varstvenih zavodih v bližini stanovanjskih sosesk. Vendar vrtnice gradimo počasneje, kot rastejo velika stanovanjska naselja. Običajno so gradnje VVZ načrtovane po zmogljivostih in finančno iz samoprispevka. Zato delovna organizacija v takem primeru ne more zagotoviti dodatnih mest. Možnosti so le tam, kjer dograjujejo ali spreminijo namembnost stanovanjskih enot. Za področja, kjer Kolinska nima zakupljenih zmogljivosti za VVZ, problem otroškega varstva rešujejo v Kolinski tako, da posredujejo komisijam za sprejem priporočila socialne službe. Pomoč nudijo tudi patronažne službe posameznih zdravstvenih domov, in sicer tako, da pripravijo za neko družino priporočilo za sprejem v VVZ, ali posredujejo Kolinski podatke o možnostih v varstvenih družinah.

Če pogledamo na problem otroškega varstva s širšega vidika, lahko ugotovimo, da imajo družine oziroma delavci, ki delajo v večjih in produktivnejših delovnih organizacijah, privilegiran položaj. Zeleti pa je, da bi imeli vsi naši otroci zagotovljene enake možnosti za zdrav in pravičen razvoj. V nekaterih delovnih organizacijah pa je družbena skrb za najmlajše dosti večja, kar lahko potrdimo tudi za Kolinsko.

JOŽI ŠERE

● USTANOVLJENO JE DRUŠTVO ZA UPEPELJEVANJE

Že pred gradnjo ljubljanske upepeljevalnice so stekli pogovori o ustanovitvi društva za upepeljevanje umrlih. Iniciativni odbor pri MK SZDL Ljubljana je tem pogovorom dal tudi primerno obliko in pripravil ustanovni zbor. V tem času je bil izdan odlok SML o pokopih in posvilovalnem ceremonialu. Tako je bila v juliju še bolj omogočena ustanovitev društva, ki je za zdaj edino v SR Sloveniji in ima sedež v Ljubljani. Kasneje naj bi se mu pridružila še druga, vsaj regijska društva.

Že letos se je pokazalo veliko zanimanje za žarne pokope, saj je bilo zanje v prvi polovici leta ugotovljenih več kot četrtnina odločitev. Pri tem gre za splet etičnih vrednot in za organiziran vpliv na samoupravne odnose do pokojnikov. Gre za zadnjo voljo, ki naj jo vsakdo pravočasno izrazi, ne glede na pripadnost — tudi h katerikoli verski skupnosti. Od organiziranih sil v sleherni krajevni skupnosti pa je seveda tudi odvisno, da bo vsak umrlj krajnjo pospremljen v duhu veljavnega, sodobnega pogrebne ceremoniala. Ne nazadnje se naj pokopališča — ob vedno akutnejšem pomanjkanju prostora — vključujejo tudi v hortikulturo krajev, pri čemer naj enotnejša spominska obeležja tudi preprečujejo bahavi blišč nekaterih dosedanjih nagrobnikov.

Tudi drugod po svetu se je upepeljevanje že močno razširilo in Ljubljana — pa z njo vsa Slovenija in tudi Jugoslavija — se vključujeta v razvojna gledanja tudi na tem področju.

AM

IZLETI UPOKOJENCEV

Upokojenci iz Most in Kodeljevega naredimo vsak mesec izlet, ker drugačne rekreacije nimamo, družbenih prostorov pa tudi ne. V pisarni ne moremo imeti niti družbenih sej, kaj šele da bi se zbirali, saj meri le okoli 8 kvadratnih metrov. Izleti, ki jih že leta odlično organizira Vilko Dragar, pripravljaja pa naš rekreacijski odbor z dr. Romanom Savnikom na čelu, so po svoji kvaliteti znani tudi zunaj naše občine. Člani smo z njimi zelo zadovoljni, saj nam poleg razvedrila in pristrčnega prijateljskega ozračja nudijo marsikaj lepega in zanimivega. Vsega tega pa smo zlasti starejši tako potrebni!

Za cilj enega zadnjih izletov smo si izbrali Mozirje, kjer smo si ogledali Savinjski gaj. Po priporočilu vrtnarja Janeza Seliškarka z naše tržnice nas je tam pričakal Jože Skornšek, vrtnar iz Mozirja. Povedal nam je, kako so v 10.000 udarniških urah domačini sanirali zapodganjeno smetišče, ki je že ogrožalo njihov kraj, skrčili goščavo in uredili trate, speljali potok iz Savinje, poglobili jezerce ob ribniški koči, zgradili lične hišice v domačem slogu, posa-

mezni vrtnarji iz Slovenije, pa tudi mnogi iz Nizozemske — prav ti so dali idejo Savinjskanom in jih še danes vodijo — so uredili prelepe nasade dreves in cvetja. Savinjski gaj bo polagoma zrasel v stalno vrtnarsko razstavo, postal bo del slovenske gojene narave v vsej svoji lepoti in privlačnosti. Ne manjka tudi mlina ne savinjskega splava; pa ptičje hišice, čebelnjaka ne uljnaka. V čisti vodi mrgoli lipanov, postvri in krapov, po gladini pa ponosno plavajo trije la-

bodi, ki jih je tovariš Skornšek prezimil kar v svojem rastlinjaku. Spomladi cvete tam prek 150.000 čebulnic — precej so jih darovali Nizozemci.

Po ogledu teh lepot smo se še vsi polni vtisov odpeljali v Radomlje, kjer smo si v tamkajšnji cerkveni zakladnici ogledali svetovno znana ročno vezena liturgična oblačila.

Po izbornem domačem kosilu v Poljanah na Rakunovi kmetiji pa smo odšli v Logarsko dolino. Iz zaoblakov so nas pozdravili s soncem obsijani vrhovi in slap Rinka. Po enournem uživanju planinskega zraka in lepote narave smo se prek Černivca napotili proti Ljubljani. Med potjo smo se ustavili v Gornjem gradu, si ogledali čudovita Kremser — Schmidtova, Layerjeva in Metzingerjeva platna, nato pa se v zgodnjih večernih urah vrnili domov. Lepo je bilo, kot je lepo na vseh upokojenskih izletih in iz meseca v mesec se jih veselimo.

M.J.

ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO

Nesreče pri delu in termične poškodbe

V odnosu človek — stroj pride zaradi ekoloških razmer občasno do posebnih dogodkov, ki so posledice stika človeka z okoljem. To so nesreče pri delu.

Na delovnem mestu se človek stalno srečuje s številnimi in raznovrstnimi predmeti. Stik človeškega telesa s temi predmeti je nedeljiv od življenja in dela. V večini primerov je ta stik za človeka koristen. Omogoča izvajanje raznih opravil in drugih aktivnosti. Obstajajo pa neke meje in prekoračenje le-teh povzroči, da postane stik s predmeti škodljiv in nastanejo raznovrstne nesreče in poškodbe.

S problematiko nastanka nesreč in poškodb pri delu in njihovim preprečevanjem se ukvarja znanstvena disciplina — teorija nesreč. Iz te teorije si oglejmo nekaj glavnih elementov, predvsem okoliščin, v katerih nastajajo nesreče.

Nesreče se pogosto končajo s človekovimi poškodbami, včasih pa tudi »srečno« (npr. kadar se zaletita dva avtomobila, pa se nkomur »nič ne pripeti« ali če pade kak predmet pol metra stran od delavca). K slednjim prištevamo tudi primer, da se je človek udaril, oz. je udarjen, vendar razen trenutne bolečine ni nobenih zdravstvenih posledic. V nekoliko drugačnem okolju pa so takšni primeri lahko pogostokrat tudi »nesrečni«. Npr. udarec avtomobilov je močnejši ali delavec pride z nezaščiteno glavo točno pod padajoči predmet itd.

Nesreč, ki se »srečno« končajo, je praviloma dosti več kot tistih, ki se končajo »nesrečno«. Iz zgornjega pa lahko zaključimo, da nesreča in poškodba nista eno in isto. Poškodba je vedno posledica nesreče, dogajajo pa se tudi nesreče brez poškodb.

O tem, ali bo nesreča postala tudi poškodba ali ne, odločata aktualni sistem in stanje materialnih elementov v prostoru, skupaj s telesom človeka in njegovim obnašanjem tik pred nesrečo. Sistem materialnih elementov v prostoru lahko predvidimo, vendar le z neko verjetnostjo; in to samo statično (tj. pri

tem zanemarjamo spremembe v času). Še vedno namreč nimamo nobenih teoretičnih (matematičnih) možnosti za odkrivanje stopnje verjetnosti posameznih nesreč s poškodbami, upoštevajoč dinamiko dogodka.

Stanje materialnih elementov, njihov sistem in prostoru in obnašanje človeka v njem (odvisno od števila parametrov) določa situacijo pred nastankom nesreče, ki jo imenujemo »nevarno«.

Nevarnost pa je lahko preprosta ali komplicirana. V vsakem primeru obstaja ena nevarnost, sčasoma pa se jih nabere več. Pogosto je treba sredi raznih nevarnosti iskati eno samo, in to naj-nevarnejšo, in ji posvetiti posebno pozornost.

Primer: Ko je šel delavec prek delovišča, se je nenadoma spotaknil ob zelo vroč kovinski predmet. Pri tem si je zvinil skočni sklep in dobil v predelu sklepa opekline II. stopnje.

Pregled je pokazal, da se je nevarnost sestajala iz dveh delov:

1. iz predmeta, ki je ležal na poti, in
2. iz nepazljivosti poškodovanega delavca (vzroki za to pa so različni).

Eliminiranje samo enega od teh vzrokov onemogoča nesrečo s poškodbjo.

Drugi primer: Pri popravilu kotla je hotel delavec prenesti električno svetilko. Ko se je le-te dotaknil, ga je ubil električni tok.

Pregled je pokazal, da je bila nevarnost zelo zapletena:

1. ohišje svetilke je bilo kovinsko in ni bilo izolirano pred napetostjo, ki se je pojavila na ohišju.

2. kovinsko ohišje ni bilo zaščiteno s steklenim ovojem ali mrežo.

3. standardizirana, varnostno skonstruirana svetilka je bila izdelana z napako.

4. napetost v svetilki je bila 220 V — torej napetost, ki v specifičnih razmerah pri majhnem uporu človeka lahko usmrti.

5. ponesrečeni delavec ni bil seznanjen z nevarnostjo o napetosti (delal je pod napetostjo — kar v SFRJ brez posebnega dovoljenja ta čas še ni dovoljeno).

6. odgovorni niso razmišljali o nevarnosti in niso organizirali varnega dela.

Nekateri od naštetih dejavnikov in nekatere okoliščine nesreče so bile medsebojno odvisne in so aktivno sodelovale v zvezi z okvaro ohišja svetilke, zaradi česar je prišlo do napetosti v ohišju.

V prvem primeru je šlo za nevarnost padca in opekline, v drugem pa za nevarnost električnega toka.

Vendar je v situaciji, v kateri je prišlo do druge nesreče, obstajalo še več nevarnosti:

1. padec
2. nevarnost ročnega orodja
3. poškodbe oči, opeklin (npr. če varimo)
4. zadušitev (če poraste nasičenost zraka s CO₂)
5. požar, eksplozije itn., pač glede na delo, ki ga opravljamo, naprave, orodja, materiala in spremljen način dela.

Obstoječa nevarnost pred nesrečo postane lahko torej tudi resen vzrok.

Nevarnosti pa so porazdeljene enako, tako glede na stanje tehničnih naprav in elementov gradbenih objektov (materialni dejavniki), kot glede na človeka in organizacijo dela (človeški de-

javnik). Po Hepburnu obstoji tik pred nesrečo:

I. potencialna nevarnost — tj. seštevek vseh napak materialnih (stroji, naprave, materiali, instalacije itd.) in človeških dejavnikov.

V tej fazi je možno odkriti nevarnost, vendar le-ta za daljše časovno obdobje še ne pride v aktivno stanje.

II. aktivna nevarnost pod vplivom aktivnejšega dejavnika. Od tega časa nevarnost samo še »čaka« na ugoden trenutek, da se spremeni v nesrečo.

III. neposredni dejavnik — vzrok, ki brezpogojno izzove nesrečo.

Nesreča je torej »tempiranje dejavnikov« nevarnosti. Ta čas je lahko zelo kratek, npr. pri eksploziji, ali pa daljši, npr. pri delu stikalnice, kjer potuje bat sorazmerno počasi.

Zadnji dejavnik je dejavnik časovnega ujemanja.

Za nastanek nesreče je torej potrebno ujemanje vseh štirih dejavnikov naenkrat. Edino, kar človek lahko izkoristi (če je seveda to možno), je »čas bega«. To pa se lahko pojavi le takrat, če je obdobje hkratnosti dovolj dolgo.

Če naj v grobem napišemo vrstni red, ki nastane pred poškodbo, je le-ta naslednji:

1. nevarnost — najvažnejša spremljevalka, ki stalno oscilira (se pojavi, narašča, se zmanjšuje, izginja in se spet pojavi)
2. nesreča in
3. poškodba.

Preventivno zdravstvenovarstveni ukrepi pri preprečevanju nesreč in poškodb so torej stalno usmerjeni na sprotno spoznavanje in odpravljanje dejavnikov nevarnosti na delovnih mestih oziroma v obratih.

dr. BORIS MOŠKON
(Nadaljevanje in konec prihodnjič)